

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูในพื้นที่ชายแดน
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Factors Influencing Online Teaching Adaptability During COVID-19
Pandemic of Educational Personnel in Border Areas, Mae Sai District,
Chiang Rai Province

ฮัชมาน ไทยอนันต์^{1*} และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร²

Huchmaan Thaianant¹ and Veerawan Wongpinpech²

Abstract

This research aimed to study factors affecting educational personnel's online teaching adaptability during the COVID-19 pandemic in border areas of Mae Sai District, Chiang Rai Province. It was quantitative research. The sample consisted of 300 teaching. The research tool was a questionnaire. The data were analyzed using causal structural models. The results showed that after adjusting the model, the developed model was consistent with empirical data. The path coefficients were statistically significant at the .05 level for all variables. The model's overall consistencies were accepted as chi-square = 162.90, df = 89, p-value = .00, RMSEA = .05, SRMR = .03, GFI = .94, AGFI = .90 and CN =

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Master Student, Counseling Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

² Head of the Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: huchmaan@gmail.com)

รับบทความวันที่ 1 ธันวาคม 2566 แก้ไขวันที่ 6 มิถุนายน 2567 รับลงตีพิมพ์วันที่ 11 กรกฎาคม 2567

218.28. Moreover, it was found that social support was a factor that influenced online teaching adaptability (a total effect = .88) as well as other variables in the model, namely, self-efficacy, hope, optimism, and emotional resilience, with a total effect of .77, .79, .88, and .96, respectively. It was also found that self-efficacy placed a direct influence on hope, with a coefficient for a total effect of .83 and optimism directly influenced resilience, with a coefficient for a total effect of .20. The results of the study can be used to prepare teachers if new diseases emerge in the future causing the need for online teaching to be effective.

Keywords: *Adaptability, Online Teaching, Social Support, The COVID-19 Pandemic*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรครูอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 300 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการปรับโมเดล โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร ค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ โดยมีค่าไค-สแควร์ = 162.90, df = 89, p-value = .00, RMSEA = .05, SRMR = .03, GFI = 0.94, AGFI = .90 และ CN = 218.28 และพบว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .88 รวมทั้งมีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .77, .79, .88 และ .96 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความหวัง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมเท่ากับ .83 และการมองโลกในแง่ดีมีอิทธิพลทางตรงต่อความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมเท่ากับ .20 โดยผลการศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน หากเกิดโรคอุบัติใหม่ในอนาคตที่อาจส่งผลให้ต้องมีการสอนแบบออนไลน์เต็มรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: *ความสามารถในการปรับตัว, การสอนออนไลน์, การสนับสนุนทางสังคม, การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*

บทนำ

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมามาประเทศไทยเริ่มได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โรคโควิด-19) ผลที่ตามมาจากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้การใช้ชีวิตของประชาชนในประเทศเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน (Department of Disease Control, 2020) รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาที่พบว่า ต้องปรับตัวในหลายด้าน อาทิ การปรับตัวด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว ความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมสังคมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวด้านการสอน (Pornkul, Lekroungsin, & Kotchai, 2022) ทั้งนี้เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการต้องเลื่อนเวลาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในปีการศึกษา 2563 และกำหนดให้โรงเรียนในสังกัดจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Office of the Secretariat of the Education Council, 2021)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามปกติ กล่าวคือ จากเดิมการจัดการเรียนการสอนจะใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) ร่วมกับกิจกรรมที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียน ขณะที่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูต้องจัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องพัฒนาสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้าน ทั้งทักษะทางด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นสำหรับการสอนออนไลน์ ฯลฯ (Phuwichit, 2021)

จากสถานการณ์วิกฤตดังกล่าว แม้ว่าครูบางส่วนจะเห็นว่าเป็นความท้าทายที่จะต้องปรับตัวในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็พบว่ามีความยากลำบากที่จะปรับตัวกับการสอนรูปแบบใหม่ที่ยังไม่มั่นใจว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและการติดตามพฤติกรรมของเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Thonghattha, 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญ มีความไม่พร้อมหลายด้าน ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิ ความจำกัดของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนแบบออนไลน์ และการที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึง ฯลฯ ด้านทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของครู อาทิ การขาดทักษะในการใช้และพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอน ฯลฯ

จากการศึกษาแม้ว่าจะยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนว่ามีปัจจัยอะไรที่ทำให้ครูปรับตัวด้านการสอนได้ แต่จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ทำให้พบว่า ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาเชิงบวก (การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความ

ยืดหยุ่นทางจิตใจ) และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมน่าจะมีผลต่อการปรับตัวของครู ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาของ Baloran (2020) ที่ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพตนเองและความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการศึกษาในโรงเรียนของรัฐในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ในเขตดาเบา ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในภาวะวิกฤต มีอิทธิพลอย่างมากต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของครูโรงเรียนของรัฐในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่ Walsh (2020) ทำการศึกษาเรื่องการสูญเสียและความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) ในช่วงเวลาของโรคโควิด-19 กับการสร้างความหวังและการปรับตัว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อถึงเวลาทุกคนจะสามารถมองไปข้างหน้าและก้าวต่อไปได้อย่างมีความหวังว่าสถานการณ์อันเลวร้ายจะผ่านไป โดยการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความหวังท่ามกลางการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นตัวแปรกระตุ้นการปรับตัวในเชิงบวกของแต่ละบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องของการสนับสนุนทางสังคมนับเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยให้บุคลากรสามารถเผชิญกับความเครียดและช่วยในการปรับตัวในงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกันระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นจากงานวิจัยของ Zhou (2020) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีบทบาทในการบรรเทาทุกข์ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 กล่าวคือ เมื่อครูได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ก็จะช่วยให้อาจารย์มีความทุกข์น้อยลง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าภายใต้สถานการณ์ของโรคโควิด-19 นี้ มีปัจจัยใดที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการสอนของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยได้นำปัจจัยทางด้านจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการสนับสนุนทางสังคม มาศึกษาว่าจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาหรือไม่ โดยผลการศึกษานำมาใช้ประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน หากเกิดโรคอุบัติใหม่ในอนาคตที่อาจส่งผลให้ต้องมีการสอนแบบออนไลน์เต็มรูปแบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นับตั้งแต่ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ทำให้การใช้ชีวิตของประชาชนในประเทศเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องปรับตัวในหลายด้าน อาทิ การปรับตัวด้านการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว สภาพแวดล้อมสังคม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวด้านการสอน (Pornkul et al., 2022) ซึ่งต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ แทนการเรียนในชั้นเรียน (On-site) เพื่อเป็นการป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของโรค อาทิ การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-air) การเรียนผ่านออนไลน์ (Online) การให้เอกสารใบงาน (On-hand) และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรูปแบบต่าง ๆ (Blended Learning) เป็นต้น ซึ่งแต่ละแนวทางต่างมีวิธีการ กระบวนการ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียน และการสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป (Office of the Secretariat of the Education Council, 2021) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าในสถานการณ์ดังกล่าว หากผู้สอนมีความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากวิธีการดังกล่าวได้ดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สอนที่มีความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์จะมีความสามารถในการแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการสอนออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป อาทิ การปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การมอบหมายใบงานตามหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ เพื่อให้ครบตามหลักสูตรการสอน การจัดตารางเวลาในการเรียนที่ต้องกระชับมากขึ้นในแต่ละเทอม ตลอดจนปรับวิธีการวัดและประเมินผลภายใต้รูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การวัดและการประเมินผลเกิดประสิทธิภาพ (Gurman, Jakobovich, Dvash, Zafrani, & Rolnik, 2021; Haththotuwa & Rupasingha, 2021; Costin & Coutinho, 2022) โดยในการวิจัยครั้งนี้สนใจศึกษาความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ ครอบคลุมทั้งการปรับตัวด้านระยะเวลา การจัดหาสื่อ และการวัดและการประเมินผล ตามแนวคิดของ Haththotuwa and Rupasingha (2021)

2. การรับรู้ความสามารถของครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การรับรู้ความสามารถเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาเชิงบวกที่เชื่อว่าจะมีผลต่อการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ของครูในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากการศึกษาของ Ma (2020) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองหรือการรับรู้ว่าคุณภาพนั้น มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการสอนออนไลน์ของครูชาวจีนในช่วงที่โรงเรียนต้องล็อกดาวน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองจะเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ แม้ว่าจะมีความยากหรือมีอุปสรรคก็ตาม ซึ่งครูจะเลือกพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่มั่นใจว่าสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ อีกทั้งยังใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ที่มีอารมณ์ทางบวกเต็มไปด้วยความร่าเริงกระตือรือร้นและกระตุ้นตนเองให้มีการตื่นตัวอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถ

ทำงานได้อย่างเต็มกำลัง นอกจากนั้น ครูที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะทำงานที่ท้าทายและยากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถของตนเองให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Labone, 2002)

3. ความหวังของครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ความหวังเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการกำหนดแนวทางและทางเลือกที่จะไปสู่เป้าหมาย (Luthans, Brett, Kyle, Avey, & James, 2014) เป็นความคิด ความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งที่ดีในอนาคต เป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลสามารถกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยอยู่บนพื้นฐานของการมีสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น และการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ สามารถแสดงออกด้านอารมณ์และพฤติกรรมของบุคคล ทำให้บุคคลพร้อมมีความมุ่งมั่น มีแรงจูงใจ และกระตือรือร้นที่จะทำตามแผน เพื่อบรรลุถึงสิ่งที่ต้องการและเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคต (Avey, Luthans, & Youssef, 2010; Sulisworo, 2021) จากการศึกษาพบว่า การที่ครูมีความหวังจะทำให้ครูรับรู้ได้ว่ามีหนทางมากมายที่จะทำให้ตนเองไปสู่เป้าหมายหรือประสบผลสำเร็จในการสอนได้ (Snyder, 2002) นอกจากนี้ยังพบว่า ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความหวังยังเป็นตัวกระตุ้นการปรับตัวในเชิงบวกของแต่ละบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ (Walsh, 2020)

4. การมองโลกในแง่ดีของครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การมองโลกในแง่ดี เป็นคุณลักษณะทางบวกของบุคคลที่มีความคิดทางบวกหรือมุมมองทางบวก และยอมรับความผิดพลาดต่าง ๆ ในการทำงาน คนที่มองโลกในแง่ดีจะเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี และมีความมั่นคงทางอารมณ์ (Luthans et al., 2014) เมื่ออยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก คนอื่นอาจมองว่าเป็นปัญหา แต่ผู้ที่มองโลกในแง่ดีจะมองว่าเป็นโอกาสและสามารถบริหารจัดการได้ดีมากกว่า เกิดกำลังใจ ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคทำให้เกิดสติปัญญาในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะเข้าใจในสถานการณ์ที่เลวร้ายนั้นด้วยใจที่เป็นกลางว่าไม่ได้มีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมหรือตัวบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว และจะมองเหตุการณ์ทางลบที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะความบังเอิญ เกิดขึ้นชั่วคราวชั่วครั้งชั่วคราว ทำให้บุคคลเกิดกำลังใจและรอคอยได้หรือยังมีโอกาสในการพยายามครั้งต่อไป รวมทั้งมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ ทำให้เกิดสติปัญญาในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น และคาดหวังกับสิ่งดี ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา (Seligman, 1998) นอกจากนี้การศึกษาของ Lagat (2021) พบว่าในสถานการณ์วิกฤติ ครูที่มองโลกในแง่ดีจะสามารถยืนหยัดและมั่นใจในการเผชิญกับความไม่แน่นอนได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Scull, Phillips, Sharma, and Garnier (2020) ที่พบว่า ครูที่มองโลกในแง่ดีจะมองว่าการสอนออนไลน์เป็นวิธีที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมถึงเป็นโอกาสในการขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีด้านการสอน (Thomas, 2021) ทำให้การตื่นกล้วกลายเป็นการตื่นรู้ด้านการสอนออนไลน์ เป็นโอกาสที่ได้พัฒนาทักษะในการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญสำหรับการสอนออนไลน์ ตลอดจนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ค้นพบหนทางการเรียนการสอนร่วมกับโรค และอยู่กับความจริงที่เปลี่ยนแปลงได้ (Phooddee & Pianpailoon, 2021)

5. ความยืดหยุ่นทางจิตใจของครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นคุณลักษณะหรือความสามารถของบุคคลในการรับมือหรือแสดงออก เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ ปัญหาหรือสภาวะกดดัน โดยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก สามารถเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว บุคคลที่มีความยืดหยุ่นทางจิตใจจะสามารถฟื้นตัวกลับได้อย่างรวดเร็ว (Luthans et al., 2014) โดยครูจะยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่การเข้าใจตนเอง (I am) โดยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควบคุมความรู้สึกทางลบ และปรับตัวต่อเหตุการณ์ความเครียดที่กดดัน (I can) จนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควบคุมความรู้สึกทางลบ และปรับตัวต่อเหตุการณ์ความเครียดที่กดดันได้ (I have) (Davydov, 2010) จากการศึกษาพบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึที่ดีของครู (Gurman et al., 2021) นอกจากนี้ยังพบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ช่วยให้ผู้นำการศึกษาและครูมีความแข็งแกร่งในการเผชิญและจัดการกับความทุกข์ยาก ตลอดจนสามารถฟื้นตัวจากความทุกข์ยากได้โดยเร็ว (Urcos, 2020; Wadi, Rahim, & Yusoff 2020)

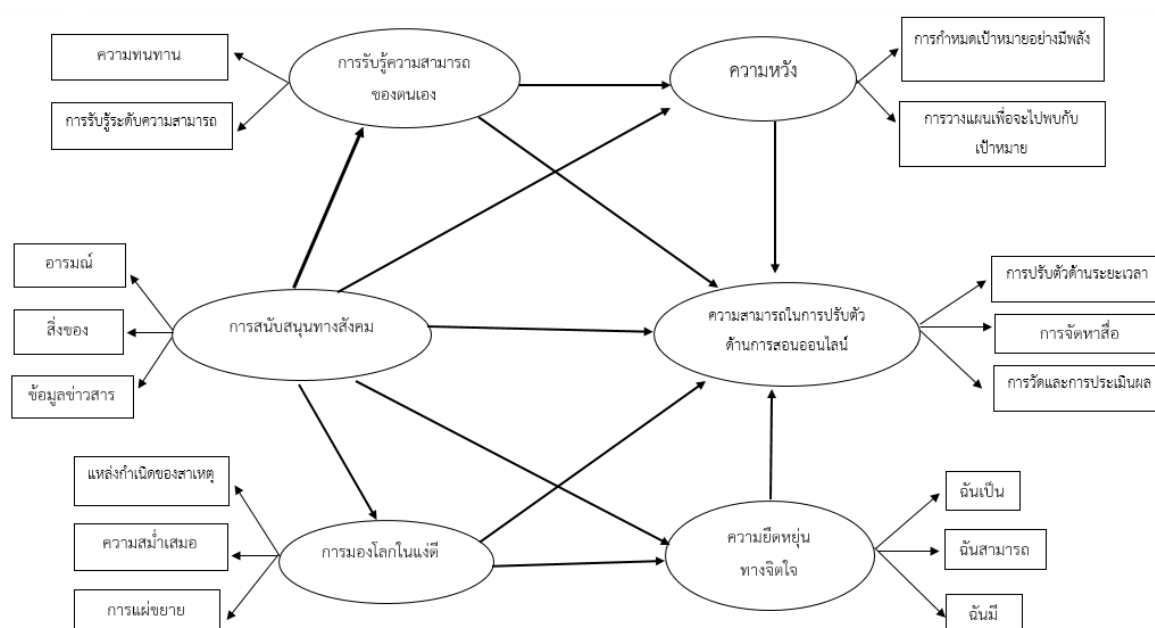
6. การสนับสนุนทางสังคมของครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ปัจจุบันมีงานวิจัยหลายชิ้นที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อภาวะเครียดในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีบทบาทในการบรรเทาทุกข์ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 รวมทั้งการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ครูสามารถปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ (Permatasari, 2021) โดยจากการศึกษาพบว่า การที่ครูได้รับคำปรึกษาและกำลังใจในการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงาน หรือคู่สมรส จะทำให้ครูคลายความเครียดและมีพลังที่จะจัดการกับเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงการที่ครูได้รับเครื่องมือสนับสนุนการสอน ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต และสมาร์ทโฟน หรือแพ็กเกจอินเทอร์เน็ต สำหรับการสอนออนไลน์จากสถานศึกษาที่จะทำให้ครูสามารถพบปะพูดคุยบนช่องทางออนไลน์กับนักเรียนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการที่ครูได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเรียนการสอนออนไลน์จากสื่อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์กลุ่ม (Line Group) ของหน่วยงานราชการหรือสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ก็จะช่วยช่วยให้ครูทราบข่าวความเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์และความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวข้องกับสื่อที่ใช้ในการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยผลของแรงสนับสนุนเหล่านี้ ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในความสามารถ ความรู้ และทักษะที่ตนเองมีในการจัดการกับงานที่ท้าทาย เช่น การสอนผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม (Interviewee1, interview, 2022, August 5)

นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Yao, 2021) ความหวัง (Sulisworo, 2021) การมองโลกในแง่ดี (Zhou, 2020) และความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Gurman et al., 2021)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพบตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ของครู ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรครูในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์

อัชมาน ไทยอนันต์ และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร

ทั้งหมด 49 โรงเรียน มีครูจำนวน 1,218 คน (Information System for Educational Administration, 2023)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยอ้างอิงเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ที่กำหนดอัตราส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนของตัวแปรสังเกตได้เท่ากับ 15 ต่อ 1 การวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้จำนวน 16 ตัว สามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 240 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการเพิ่มความคงเส้นคงวาในการประมาณค่าพารามิเตอร์จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คนจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนแต่ละแห่งโดยใช้ความน่าจะเป็นเท่ากัน (Equal Probability Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากและการสุ่มเลือกตามสัดส่วน

โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) ครูในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประจำปีการศึกษา 2556 - 2566 และ 2) ครูที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบ online ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับเกณฑ์ในการคัดออก คือ ครูที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ครบถ้วนสมบูรณ์ จนส่งผลกระทบต่อ การนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ. 2566

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สังกัดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง วัดจาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความทนทาน และ 2) การรับรู้ระดับความสามารถ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบวัดของ Withanya (2013) จำนวน 6 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .93 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .68 - .87 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความหวัง วัดจาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายอย่างมีพลัง และ 2) การวางแผนเพื่อจะไปพบกับเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบวัดของ Withanya (2013) จำนวน 6 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .89 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .62-.77 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดี วัดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แหล่งกำเนิดของสาเหตุ 2) ความสม่ำเสมอ และ 3) การแผ่ขยาย ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบวัดของ Withanya (2013) จำนวน 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .91 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .56 - .79 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความยืดหยุ่นทางจิตใจ วัดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดว่าเป็น 2) แนวคิดว่าเป็นไปได้ และ 3) แนวคิดว่าเป็นจริง ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบวัดของ Withanya

(2013) จำนวน 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .94 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .63 - .86 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม วัดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ อารมณ์ สิ่งของ และข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ House (1981) จำนวน 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .92 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .68 - .81 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ วัดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การปรับตัวด้านระยะเวลา การจัดหาสื่อ และการวัดและการประเมินผล ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Haththotuwa and Rupasingha (2021) จำนวน 9 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .94 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .59 - .83 ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67 - 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Causal Structural Models) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ระยะก่อนการวิจัย ผู้วิจัยเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์และเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาและได้รับอนุมัติให้ศึกษาวิจัย โดยงานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมหมายเลข 020/66

2. ระยะดำเนินการวิจัย พิกัดสิทธิของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอน การดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและมีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยได้ ถ้าต้องการ

2.2 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น

2.3 การนำเสนอผลการศึกษาเป็นการนำเสนอในภาพรวม ไม่มีการระบุชื่อของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.4 เอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลจะทำลายหลังจากการตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี

ผลการวิจัย

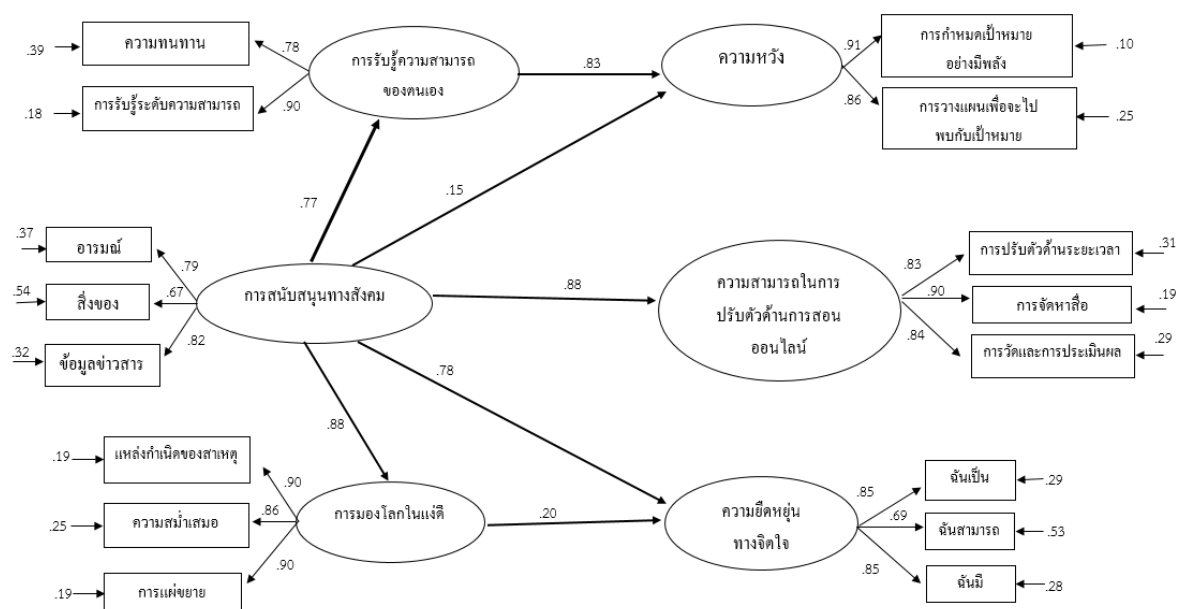
ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นเพศหญิงร้อยละ 80.40 และร้อยละ 18.30 เป็นเพศชาย เมื่อพิจารณาถึงอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมามีอายุระหว่าง 30 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 สำหรับสังกัดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างสังกัดรัฐบาลมากกว่าสังกัดเอกชน คิดเป็นร้อยละ 72.70 และร้อยละ 27.30 ตามลำดับ ในส่วนของระยะเวลาในการประกอบอาชีพครูพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพครูมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 37.30 รองลงมามีระยะเวลาในการประกอบอาชีพครูระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 22.70

จากการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุหรือโมเดลลิสเรล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัยเป็นอันดับแรก และเมื่อพบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดล โดยในการปรับโมเดลครั้งนี้ได้พิจารณาถึงความสมเหตุสมผลตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า มีค่าไคสแควร์ (χ^2) = 246.76 df = 93 P.value = .00 RMSEA = .07, SRMR = .00, GFI = .91, AGFI = .86 และ ค่า CN = 143.52 เมื่อพิจารณาค่าสถิติตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องโดยรวม แสดงให้เห็นว่า โมเดลตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตาม การที่โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น Jöreskog and Sörbom (1989) ได้อธิบายไว้ว่า โมเดลเริ่มแรกอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องทำการปรับโมเดลให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูล โดยในการปรับโมเดลจะต้องเป็นไปตามแนวทางของทฤษฎีและมีความเที่ยงตรง ซึ่งในการวิเคราะห์เพื่อค้นหาโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Modification Searches) นั้น สามารถใช้เกณฑ์การพิจารณาจากค่าที (t) ซึ่งเป็นอิทธิพลของตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อค่าที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1.96 และการพิจารณาความสอดคล้องโดยรวม (Overall Fit) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดลโดยพิจารณาความเป็นไปได้ในทางทฤษฎี และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างสมเหตุสมผล

จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับโมเดลครั้งที่ 1 โดยเริ่มจากการตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากโมเดล ได้แก่ เส้นอิทธิพลของตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง เส้นอิทธิพลของตัวแปรความหวัง เส้นอิทธิพลของตัวแปรการมองโลกในแง่ดี และเส้นอิทธิพลของตัวแปรความยืดหยุ่นทางจิตใจ ที่ส่งไปยังตัวแปรความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ โดยผู้วิจัยยอมรับผลการปรับโมเดลครั้งที่ 1 ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรเดียวที่ส่งผลโดยตรงไปยังตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ จึงได้ทำการสร้างโมเดลใหม่ โดยผลที่ได้จากปรับโมเดลครั้งที่ 2 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร รวมทั้งค่าการทดสอบความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ กล่าวคือ ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่า = 162.90 df = 89 p-value = .00 RMSEA = .05 SRMR = .03 GFI = 0.94 AGFI = .90 และ CN = 218.28 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล พบผลดังนี้

1. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อความหวัง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .83

2. ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี มีอิทธิพลทางตรงต่อความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .20

3. ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .77 .15 .88 .78 และ .88 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความหวังผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .64 รวมถึงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความยืดหยุ่นทางจิตใจผ่านการมองโลกในแง่ดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .18

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าเท่ากับ .59 แสดงว่าร้อยละ 59 ของความแปรปรวนของการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคม ด้านความหวังพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ .91 แสดงว่าร้อยละ 91 ของความแปรปรวนของความหวังสามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์*

อัชมาน ไทยอนันต์ และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร

สังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเอง สำหรับการมองโลกในแง่ดีมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ .77 แสดงว่าร้อยละ 77 ของความแปรปรวนของการมองโลกในแง่ดี สามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคม สำหรับความยืดหยุ่นทางจิตใจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ .93 แสดงว่าร้อยละ 93 ของความแปรปรวนของความยืดหยุ่นทางจิตใจสามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคมและการมองโลกในแง่ดี ขณะที่ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ .77 แสดงว่าร้อยละ 77 ของความแปรปรวนของความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์สามารถอธิบายได้ด้วยการสนับสนุนทางสังคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects: DE) และอิทธิพลรวม (Total Effects: TE) ของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผล และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสองของตัวแปร (Squared Multiple Correlation: R^2)

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล														
	การรับรู้ความสามารถของตนเอง			ความหวัง			การมองโลกในแง่ดี			ความยืดหยุ่นทางจิตใจ			ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การสนับสนุนทางสังคม	.77*	-	.77*	.15*	.64*	.79*	.88*	-	.88*	.78*	.18	.96*	.88*	-	.88*
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	-	-	-	.83*	-	.83*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การมองโลกในแง่ดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.20*	-	.20*	-	-	-
R^2	.59			.91			.77			.93			.77		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่า หลังจากปรับโมเดล โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เมื่อพิจารณาตามสมมติฐานย่อย ก็จะได้เห็นว่ามียังตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และยัง

พบว่า มีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจร่วมด้วย

ผลที่ได้จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้ครูสามารถปรับตัวในการสอนแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ยิ่งครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งจากครอบครัว เพื่อนร่วมงาน สถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ มากเท่าใด ก็จะช่วยช่วยให้ครูสามารถปรับตัวในการสอนทางออนไลน์ได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร เช่น โรงเรียนในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา การที่ครูได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและสถานศึกษาในการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนออนไลน์ หรือการได้รับการสนับสนุนเครื่องมือการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต และสมาร์ตโฟนอย่างเร่งด่วน ช่วยให้ครูสามารถปรับตัวในการสอนออนไลน์ได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์มากขึ้น ประกอบกับการที่ครูได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการเพิ่มเติมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเผชิญสถานการณ์เร่งด่วนที่เพียงพอ พบว่า ยิ่งเอื้ออำนวยให้ครูสามารถปรับตัวในการสอนออนไลน์ได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Permatasari (2021) ที่พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ครูสามารถปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบว่า การที่ครูได้รับคำปรึกษาและกำลังใจในการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงาน หรือคู่สมรส สามารถช่วยให้ครูคลายความเครียดและมีแรงพลังที่จะจัดการกับเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงการที่ครูได้รับเครื่องมือสนับสนุนการสอน ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต และสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ตอินเทอร์เน็ต สำหรับใช้ในการสอนออนไลน์จากสถานศึกษาที่จะทำให้อครูสามารถพบปะพูดคุยบนช่องทางออนไลน์กับนักเรียนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการที่ครูได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเรียนการสอนออนไลน์จากสื่อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และไลน์กลุ่มของหน่วยงานราชการหรือสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ก็จะช่วยช่วยให้ครูทราบข่าวความเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์และความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยผลของแรงสนับสนุนเหล่านี้ ทำให้อครูเกิดความมั่นใจในความรู้ความสามารถ และทักษะที่ตนเองมีในการจัดการกับงานที่ท้าทาย เช่น การสอนผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม (Interviewee1, interview, 2022, August 5) ดังนั้น จึงมีความสมเหตุสมผลที่พบว่า การที่ครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงช่วยให้ครูรับรู้ความสามารถของตนเอง เกิดความหวัง การมองโลกในแง่ดี และมีความยืดหยุ่นทางจิตใจร่วมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Yao (2021) ที่พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีการเปลี่ยนผ่านของชีวิตหรือประสบกับภาวะวิกฤต หากมี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์*

อัชมาน ไทยอนันต์ และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร

เครือข่ายทางสังคมช่วยประคับประคองบุคคลนั้นอยู่ บุคคลนั้นก็จะมีชีวิตที่ตนเองปลอดภัย เพราะได้รับ การดูแล มีผู้เห็นคุณค่าของตน หรือยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ ทำให้ครูคลายความเครียด ความกดดันได้

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อาจเนื่องมาจากความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์เป็นความสามารถเฉพาะที่ต้องอาศัยองค์ความรู้หลายด้านเข้าด้วยกัน จึงจะทำให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ อาทิ ทักษะด้านการสอน ความชำนาญด้านการสอน ทักษะทางด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้นแม้ว่าการที่ครูจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความหวัง มีการมองโลกในแง่ดี หรือมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาทิ การสนับสนุนอินเทอร์เน็ตสำหรับการสอนออนไลน์จากสถานศึกษา การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวและแนวทางการสอนออนไลน์จากกระทรวงศึกษาธิการอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และกำลังใจในการสอนออนไลน์จากบุคคลรอบข้าง แต่หากครูขาดทักษะในการสอนออนไลน์ก็อาจจะไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ได้จริง ประกอบกับพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย นับเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญ เกิดปัญหาการเข้าถึงของโอกาส และทรัพยากรจนเกิดเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขมาอย่างยาวนาน ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในขณะที่ ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความยืดหยุ่นทางจิตใจ ไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐอย่างกระทรวงศึกษาธิการ ควรเร่งจัดหาสิ่งช่วยเหลือที่จำเป็นต่อการสอนออนไลน์ของครูในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์สำหรับการสอนออนไลน์ เพื่อให้ครูในพื้นที่ชายแดนได้เข้าถึงระบบการศึกษาออนไลน์ที่มีคุณภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ครูเกิดกำลังใจในการสอนออนไลน์เท่านั้นแต่ยังส่งผลโดยตรงต่อความสามารถปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ของครูภายใต้การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยิ่งไปกว่านั้น ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอน หากเกิดโรคอุบัติใหม่ในอนาคตที่อาจส่งผลให้ต้องมีการสอนแบบออนไลน์เต็มรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญมากทั้งต่อความรู้สึกภายในจิตใจและการปรับตัวด้านการสอนออนไลน์ของครู ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยต่อยอดจากประเด็นดังกล่าวในเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ เพื่อให้ได้มุมมองและการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Avey, J. B., Luthans, F., & Youssef, C. M. (2010). The additive value of psychological capital in predicting workplace attitude and behaviors. *Journal of Management*, 36(2), 430-452.
- Baloran, E. T. (2020). Crisis self-efficacy and work commitment of education workers among public schools during COVID-19 pandemic. *Preprints*, 1(1), 1-14.
- Costin, C., & Coutinho, A. (2022). Experiences with risk-management and remote learning during the covid-19 pandemic in Brazil: Crises, destitutions, and (possible) resolutions. *Getulio Vargas Foundation, Rio de Janeiro, Brazil*, 1(1), 39-78.
- Davydov, D. M. (2010). Resilience and mental health. *Clinical Psychology Review*, 30(5), 479-495.
- Department of Disease Control. (2020). *Situation of the spread of Coronavirus disease 2019 (COVID-19)*. Bangkok: Ministry of Public Health. [in Thai]
- Gurman, T. Z., Jakobovich, R., Dvash, E., Zafrani, K., & Rolnik, B. (2021). Effect of inquiry-based stress reduction (ibsr) intervention on well-being, resilience, and burnout of teachers during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 1(18), 1-14.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. F. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). New Jersey: Pearson.
- Haththotuwa, P. M. P. S., & Rupasingha, R. A. H. M. (2021). Adapting to online learning in higher education system during the COVID-19 pandemic: A case study of universities in Sri Lanka. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(2), 147-160.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Addison-Wesley. <http://books.google.com/books?id=qO2RAAAIAAJ>

- Information System for Educational Administration. (2023). *Number of teachers under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) and under the Office of the Private Education Commission*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1989). *LISREL 7 user's reference guide*. Chicago: IL Scientific Software.
- Labone, E. (2002). The role of teacher efficacy in the development and prevention of teacher burnout. *International Education Research Conference*, 1(1), 1-15.
- Lagat, K. T. (2021). Factors affecting teachers' resiliency amidst the COVID-19 pandemic. *Recoletos Multidisciplinary Research Journal*, 9(1), 133-145.
- Luthans, F., Brett C., Kyle W., & Avey, James B. (2014). Building the leaders of tomorrow: The development of academic psychological capital. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 21(2), 191-199.
- Ma, K. (2020). Online teaching self-efficacy during COVID-19: Changes, its associated factors and moderators. *Education and Information Technologies*, 1(1), 1-23.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2021). *Situation of the spread of coronavirus disease 2019*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Permatasari, N. (2021). Contribution of perceived social support (peer, family, and teacher) to academic resilience during COVID-19. *Golden Ratio of Social Science and Education*, 1(1), 1-12.
- Phooddee, W., & Pianpailoon, C. (2021). The scenario of teachers after the COVID-19 crisis. *Panyapiwat Journal*, 13(2), 321-330. [in Thai]
- Phuwichit, C. (2021). Efficiency in online learning management of digital age. *Rajapark Journal*, 15(40), 1-15. [in Thai]
- Pornkul, C., Lekroungsin, A., & Kotchai, K. (2022). A study the applications using on learning online management of the teachers in epidemic situation of Coronavirus 2019 (COVID-19) for educational students. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 324-333. [in Thai]
- Scull, J., Phillips M., Sharma U., & Garnier K. (2020). Innovations in teacher education at the time of COVID19: An Australian perspective. *Journal of Education for Teaching International Research and Pedagogy*, 46(4), 1-14.
- Seligman, M. E. P. (1998). *Learned optimism*. New York: Pocket Books.

- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in mind. *Psycholoical Inquiry*, 13, 249-276.
- Sulisworo, D. (2021). The anomali on technology readiness profile of elementary school teachers in online learning amid COVID-19. *Ilkogretim Online - Elementary Education Online*, 20(2), 9-12.
- Thomas, M. S. (2021). Education, the science of learning, and the COVID-19 crisis. *Prospects*, 49(1), 87-90.
- Thonghattha, M. (2021). The situation of online learning management during the COVID-19 pandemic of foreign languages department teachers at Pakphanang School in Nakhon Si Thammarat Province. *Lawasri Journal of Thepsatri Rajabhat University*, 5(1), 43-52.
[in Thai]
- Urcos, C. (2020). Stress, anguish, anxiety, and resilience of university teachers in the face of COVID-19. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 25(1), 453-463.
- Wadi, M. M., Rahim, A. F. A, & Yusoff M. S. B. (2020). Building resilience in the age of COVID-19. *Editorial*, 12(2), 1-2.
- Walsh, F. (2020). Loss and resilience in the time of COVID-19: Meaning making, hope, and transcendence. *Family Process*, 59(3), 898-911.
- Withanya, W. (2013). *Positive psychology scholarship in student group work: Research and development of measurement models and enhancement programs* (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok [in Thai]
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper and Row.
- Yao, Z. (2021). Influence of online social support on the public's belief in overcoming COVID-19. *Information Processing and Management*, 58(1), 1-15.
- Zhou, X. (2020). Social support and acute stress symptoms (ASSs) during the COVID-19 outbreak: Deciphering the roles of psychological needs and sense of control. *European Journal of Psych traumatology*, 11(1), 1-9.